

Pollinatörer

Tänk dig en värld utan blommor, frukt, kaffe eller choklad. Utan pollinatörer skulle världen vara en mycket fattigare plats, om den ens skulle fungera. Idag pollineras cirka 90 % av alla blomväxter av djur.

Vilka är pollinatörerna?

Det är inte bara bin och humlor som gör allt arbete. Fjärilar, skalbaggar, getingar och flugor är också viktiga pollinatörer liksom fåglar, fladdermöss och andra däggdjur i andra delar av världen. De ursprungliga, vilda arterna är överallt de mest effektiva pollinerarna även om honungsbin spelar en betydande roll. Utan pollinatörer skulle en mängd växter inte kunna föröka sig eftersom de är helt beroende av att deras matgäster gör jobbet åt dem. Utan växter – ja, hur klarar vi oss då? En tredjedel av all mat vi äter kräver pollinatörer! Runt om i världen odlas mer än 1 300 olika växter för livsmedel, drycker, läkemedel, kryddor, och tyger. Av dessa är cirka 75 % pollinerade av djur.

Hot

Trots deras betydelse tas pollinatörerna alltför ofta för givet. Världen över ser man en alarmerande nedgång av antalet pollinerande insekter. Detta beror på att pollinatörernas livsmiljöer minskar genom ett allt hårdare brukande av landskapet genom till exempel jordbruk, missbruk av kemikalier, klimatförändringar, sjukdomar, parasiter samt att nyinkomna växt- och djurarter konkurrerar ut de ursprungliga arterna.

Hur kan man hjälpa pollinatörer?

- Odlar nektarrika växter
- Skydda eller odla värdväxter. Många till exempel fjärilslarver kan bara lever på en enda växt. Utan brännässlor inga näselfjärilar!
- Bygga insektshotell och humlebon
- Ha vatten i trädgården för törstiga pollinatörer
- Sluta använda bekämpningsmedel

Pollinatörer

Bin

I Sverige finns det drygt 290 arter av bin: honungsbin är en, cirka 40 arter av dem är humlor och resten är solitärbin. En tredjedel av dem är hotade.

Blommor som är pollinerade av bin tenderar att vara gula eller blå och många har ultraviolettera markeringar som biet men inte vi människor kan se och som guidar dem rätt i blomman så att de hittar nektarn.

Honungsbin

I en vanlig bikupa finns det 50 000–75 000 arbetsbin och en bidrottning. Alla arbetsbin är honor och de lever bara 6–7 veckor. Arbetsbiet samlar nektar i en honungsmage som rymmer 70 milligram. För att fylla den måste biet besöka till exempel 80–100 äppelblommor. När biet kommer hem till kupan matar det ett annat arbetsbi med nektar. Nektarn matas vidare från bi till bi och blandas med binas saliv. Bina koncentrerar nektarn genom att fläkta ut överskottsvatten ur kupan. Till slut blir nektarn honung som sparas i bikakor inne i samhället.

Solitärbin

Det finns drygt 250 arter av solitärbin i Sverige. De kallas solitärbin därför att det inte finns några arbetare utan det är honan som ensam sköter om boet. Detta skiljer solitärbin från sociala bin som honungsbin. I odlingslandskapet är solitärbin tillsammans med humlorna de viktigaste pollinatörerna. I en miljö med många olika blommor kan det finnas över 100 arter av solitärbin. De är viktiga pollinatörer av äpplen, päron, vinbär och jordgubbar. En del solitärbin är generalister, vilket innebär att de samlar pollen från många olika växter. Andra är specialister vilket betyder att de samlar pollen från en eller ett par närbesläktade växtarter. Guldsandbiet är en specialist som bara samlar pollen från väddväxter.

Humlor

Drottningarna är de enda som överlever vintern. Tidigt på våren vaknar de upp och är i akut behov av tidigblommande växter för att få i sig sockerrik nektar. Sälg och vide är i mars/april super-viktiga näringskällor. Ett vanligt lass nektar och pollen kan väga 25 % av humlans kroppsvikt, men det finns de som bär hela 75 %. Humlor har längre tungor än honungsbin och kommer åt nektar i djupa smala växter. Ärtväxter har detta utseende och många av dessa är beroende av humlan för pollinering. För rödklöver som är en viktig fodergröda i jordbruket är humlor helt avgörande. En enda humla kan pollinera över 2 000 blommor per dag! Det finns cirka 40 arter humlor i Sverige.

Fjärilar

Fjärilspollinerade blommor är oftast stora och pråliga, rosa eller lavendel i färgen, doftar gott och har en öppen platt blomma som fjärilen kan landa på. Dessa blommor producerar nektar och har en mindre mängd pollen. Fjärilar är utrustade med en sugsnabel och kan endast dricka nektar. Blomman är konstruerad så att nektarn ofta är gömd i smala rör eller sporrar, som fjärilarna når med sin långa tunga.

Skalbaggar

Många skalbaggar äter pollen. Därför är det viktigt att de växter som de pollinerar producerar massor med pollen så att det räcker till för att pollinera blomman efter att skalbaggar har ätit sig mätta. Skalbaggar har oftast dålig syn men ett bra luktsinne. Blommorna de pollinerar luktar oftast som övermogen frukt eller jäsande ämnen, och är oftast stora och grönaktiga eller vita till färgen.

Flugor

Det finns flera sorters flugor som pollinerar växter, blomflugor är ett exempel. Många blomflugor ser ut som bin och humlor. Genom att härma bina kan de undvika att bli uppätta av fåglar. Blomflugorna äter dessutom från och pollinerar samma blommor som bin och humlor. Deras betydelse kan komma att öka om antalet bin och humlor fortsätter att minska.